

“Yedi Sufi’den Çağrı” Adlı Eserin Muhteva Hususiyetleri

Nuran Döner | ORCID: 0000-0002-8739-7113 | nurandoner@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Tasavvuf,

Bilecik, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/00dzfx204>

Öz

Günümüz insanı, Allah’tan uzaklaştıkça, nefsin tahakkümüne maruz kalmıştır. Dolayısıyla da ruhu askıya alıp bedene sığınma noktası kaçınılmaz hâle gelmiştir. Bu, düpedüz “istikâmetten sapma”dır. Doğrusu, dik durmak, istikâmet üzere ayakta kalabilmek kolay olmasa da yalpalamalar, varoluştan sapmalar insanlığı yormuştur. İnsanın fıtrata sadâkatle bağlı kalabilmesi için yüce çağrısı duyabilmesi, dahası vicdanının uyanık kalabilmesi önemlidir. Yedi Sufi’den Çağrı’daki makaleler, farklı zaman ve mekânlarda yaşayan sûfilerin, bilge ruhların sunduğu pusulalardan yardımla savrulduğumuz açık denizde rota bulabilmemizin olabirliğini zorlamaktadır. Yazarın bir tür “istikâmet kılavuzu” olarak isimlendirdiği çağrılar, kendimize dönmenin, yaklaşmanın, sadâkatin yörüngesinde gezdirmektedir okuyucuyu. Başta bahsedilen benliğin ya da egonun tahakkümünden özgürleşmenin parkelerini her sûfi kendi meşrebince döşemektedir. Bu yol haritası da bugün için son derece önemli bir rehberliktir. Böylece kişi, hamlıktan pişme kıvamına nasıl geldiğini bu yüce ruhlardan takip edebilirse, kendi hikâyesini de anlamlandırabilecektir ki farkındalık, kaybolmakta olduğumuzu fark etme, istikâmet rotası için önemli bir kavramdır.

Anahtar Kelimeler

Çağrı, Sûfi, Sevgi, Güven, İstikâmet.

Atıf Bilgisi

Döner, Nuran. ““Yedi Sufi’den Çağrı” Adlı Eserin Muhteva Hususiyetleri”. *Nisar* 6 (Mayıs 2025), 155-162.

Geliş Tarihi 27.04.2025

Kabul Tarihi 28.05.2025

Yayın Tarihi	31.05.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – intihal.net
Etik Bildirim	nisardergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

The Content Characteristics of the Work Titled “A Call from the Seven Sufis”

Nuran Döner | ORCID: 0000-0002-8739-7113 | nurandoner@hotmail.com

Assist. Prof., Bilecik Seyh Edebali University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Sufism

Bilecik, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/00dzfx204>

Abstract

As contemporary individuals drift away from God; they increasingly fall under the dominion of the carnal self. As a result, the soul becomes suspended while refuge is sought in the body which is an evident deviation from the path of uprightness. Although it is challenging to remain steadfast, the oscillations and existential departures we witness have wearied humanity. For one to remain loyal to their inherent nature, it is paramount to heed the sublime call and keep the conscience awake. The articles presented in Call from Seven Sufis illustrate how, drawing upon the guidance of Sufis and enlightened spirits from various times and places, we might chart a course in the vast sea where we often feel adrift. Referred to by the author as a “guide to uprightness,” these calls lead readers toward self-awareness, closeness, and fidelity. Each Sufi, in accordance with their unique inclination, lays out steppingstones that free us from the dominance of the ego, offering a crucial roadmap for the present day. By observing how these elevated souls progress from immaturity to maturity, individuals can give deeper meaning to their own journeys. In this regard, awareness-realizing that we may be losing our way-is a vital concept for maintaining uprightness.

Keywords

Call, Sufi, Love, Trust, Uprightness.

Citation

Döner, Nuran. ““Yedi Sufi’den Çağrı” Adlı Eserin Muhteva Hususiyetleri”. *Nisar* 6 (Mayıs 2025), 155-162.

Date of Submission	27.04.2025
Date of Acceptance	28.05.2025
Date of Publication	31.05.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - intihal.net
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.

Complaints	nisardergisi@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

“Kalbinizde yeşil bir ağaç bulundurun,

Kim bilir... Şarkı söyleyen bir kuş gelir konar...”

İçimizdeki minik serçe, uçmak için pır pır ederken, buna kulak verebilmek, basit bir uyanıklık hâli değildir. Farkındalık, ilâhî iradeyle bağ kurabilme gücü ve eşyanın hakikatlerini olduğu gibi yerli yerinde görebilme (adâlet) yeteneğidir. İşte bu, parçaları bütüne bağlayabilmektir ki istikâmet noktasıdır.¹ Günümüz eğitim sistemi mümkün merteye atomize etmeye meyillidir. Parçaları olanca çoğaltırken, bütünlü irtibattan ve onunla ilişkiyi kavramaktan nasıl bahsedebiliriz? “İlim ilim bilmektir, / ilim kendin bilmektir, / sen kendini bilmezsin, / bu nice okumaktır.” diyen Yûnus Emre ile bağ kurabilme noktasında, benlik ejderhamızı yücelten bir sistem içinde fark etmek ve agâh olmak için çok güçlü uyarıcılara ihtiyaç vardır (!).² Farkındalık, bahse konu olan kitabın ilk temasıdır. Sonrasında giriş bölümü, “Çağrı”nın enfes bir anlatısını sunar ki, sesin maddi ve manevî bakımdan kişiyi kuşatması, kişinin yaşama ve kendine adım atmasının “çağrı” ya da “seslenme” ile olacağı, burada zamanın önemi, Sisyphus miti, aşk, kendine yaklaşan insan, giriş bölümü konularındandır.

Yazara göre, vicdana giden yolculukta, her kişinin bir eşik manzumesi vardır. Ve kişi, çağrı sayesinde “kapı” ve “eşik” arasındaki farkı fark eder. İçeriye ancak çağrının gönderebileceğini, çağrısız kapıda kalakalacağını da çağrıyı duyduktan sonra bilir. Çağrı, bir uyanıştır. Çünkü insan, kapıdan içeriye tam girebilse, heyula bir yük olmaktan özgürleşecektir ki bu bir tür diriliştir. Şairin, *beni kör kuyularda merdivensiz bıraktın* feryadı, tam da çağrının anlamını açığa çıkarır. Kör kuyularda kalmak, zamanın da dışında olmaktır. Shakespeare’in ifadesiyle yaşıyorsak eğer, kralları çiğnemek için yaşıyoruz. Bizi kısıktırak ele geçirecek ve varlık hanesinden sendeletecek bütün abluka ve sultalar, varlığın karanlıkta kalmasıdır. Bu boyunduruğu kaldırdığı ölçüde insan varlığı zamanla özdeştir. Belki de zaman tam da budur. Yerleşik hayat, mülkiyet ve sahiplenmeyle birlikte zamanı askıya almıştır. Çalışmanın rutinleşmesi, biriktirme ve muhafaza, kendini sahiplenmeyi unutturur. Kendine sahip olma, vazgeçişlerle başlar. Muhafaza etme, gizlice kendi olmanın önüne set çeker. Zamanın tadını, ancak yeri yurdu olmayan çıkarır. Çünkü, onun tek mülkiyeti zamandır: ve zaman da kendine açılmaya, kendine sahip çıkmaya başlar.³

Kitabın ilk bölümü, Yunus Emre’nin çağrısıyla başlar ve iki makale vardır. İlki tevhit yürüngesinde istikâmet üzere olan bir sûfî portresi, Yûnus’un vücûd şehrinin resmeden dizeleriyle resmedilmiştir. Yunus’ta kulluk, istikâmet, aklın ve gönölün düşmanları, ilk makalenin konusu iken, ikinci makale, Yunus Emre’de hayat ve ölüm temasını işler. Yûnus, tipik bir sûfî olarak aşkın gücünü teslim eder lakin, melez bir özellik arz eden “aşk dini”ni İslâm’ın yerine koymaz. Bunun en iyi delili, tapmaya, ibadete, tevhide ve Kur’ân’a dair

¹ Aliye Çınar, *Yedi Sufi’den Çağrı* (İstanbul: Köprü Yayınları, 2019), 11.

² Çınar, *Yedi Sufi’den Çağrı*, 13.

³ Çınar, *Yedi Sufi’den Çağrı*, 23, 24.

vurgusudur.⁴ Aliye Çınar, Yûnus Emre’nin hayattan vazgeçebilmesinin çok kolay olmadığını, ölümle barışık olmasının gerisinde ölümden çok korkan bir geçmişi olduğunu ifade eder. Hayatı hayâl olarak resmeden derviş, daha önce hayata tutkuyla bağlıdır. Pişmekten bahseden bir gönül insanı olarak insan olmanın bütün zaafalarını ve çelişkilerini tecrübe etmiştir. Ruhun ölümsüzlüğünü fark etmeden önce tam olarak bedene çakılıdır o. İşte Derviş Yûnus, bütün bu gerilimlerin içinden doğmuştur. Sevgiliyi saçıyla, delikanlıyı yiğitliğiyle, zengini malıyla mezarda tasvir ederken, dünyaya nerdeyse tapmaktadır. Bütün bunları fark edişi, dahası, hayal ve gerçek arasındaki otantik ilişkiye nüfuz edişi, ruhunun tam olarak uyanışıyla mümkün olmuştur. O, hayatı yudum yudum içmiş, acısını ve zevkini, ölümü ve ölümsüzlüğü bir girdapta anladığında da yeniden doğmuştur. İşte tam burada, bedenın yani cismin öldüğünü söyleyerek, ölümsüzlüğün hayatı tüketip var olmak olduğunu itiraf etmiştir. Yûnus Emre, karanlıklarda varoluşu duyumsayan kişinin, sonsuz şafağı kendi içinde görebileceğini söylemiştir (s. 55-56).

Kitabın ikinci bölümü, İbn Hazm’da istikâmet ve aşka yer vermektedir. Çınar, insanın kendini görebilme imkânının ötekine geçebilmesiyle olduğunu ifade ederek bu bölüme başlar. Aşk, bir ışık, bir aydınlanmadır. İbn Hazm, “Ey Sevgilim! Aşk, içimi kemirdi, beni yedi tüketti! Beni ziyarete gelen gözler, benden eser göremiyor artık! derken, oldukça çarpıcı bir teşbihte bulunmaktadır. Aşk acısı onu yıpratırken, benliği de eridiği için, “ben”den eser kalmıyor. Bir bakıma o, benlik kabuklarını kırarak yeniden doğuyor. Aşkta amaç, şüphesiz insanın kendini bulması, kendine dalmasıdır. Burada, benliğin bilgisi ve varlığının bir ve aynı şeye karşılık geldiği söylenebilir. İnsanın kendine dalma, kendine dönme sürecinde aşk hem vazgeçilmez bir vasıta hem de bir amaçtır. Aşk, ruhu kör kuyulardan çıkaracak hem bir merdiven hem de güçlü bir fenerdir. İnsanın kendi ışığını yakalayabilmesi için beşerî aşk iyi bir basamaktır. Dahası aşkta sınırları ihlal etmeden (harama prim vermeden) zorlanma ve sınırları yoklama, kendini anlama deneyimi vardır. Lakin ışığın sürekli olabilmesi ve iman kandilini uyandırabilmek için Leylâ’dan geçerek Mevlâ’ya demir atmak gerekmektedir. İnsan, kendinin “zübde-i âlem” oluşunu, sadece aşkla fark edebilir. Sûfiler, istikâmet yolcusunun önünde en büyük engel olarak benliğe vurgu yapmışlar ve bu büyük kar kütlesini eritecek yegâne güneşin aşk olduğuna vurgu yapmışlardır.⁵ Yazar bu kısmı, Mevlânâ’dan anekdotlarla da zenginleştirmiştir. Bahse konu kitabın üçüncü bölümünde iki makale bulunmaktadır: İlki, Mevlânâ’da Allah-dünya dengesini işler. Güneş ve örtü/deniz ve köpük metaforlarıyla bölüm anlatısına başlanmıştır. Dünya Mevlânâ için aşılması gereken köprü, lakin bizim kendimizi en iyi şekilde ifade edebileceğimiz de bir dekordur. İkinci makale, Mevlânâ düşüncesinde aşkı ele alır. İnsanın Allah sayesinde kendini fark edebilmesi gerçeğinden hareket edildiğinde insan bu farkındalığa, aşk sayesinde kavuşur. İnsanın yaratıcısını fark etmesiyle de Allah’ın bütünüyle aktüel varlık ve sevgi olmasından söz edilebilir. Bu bölüm sonunda yazar, aşkın boyut kazandıran yönüne değinmiştir. Kitabın dördüncü bölümü, Süleyman Çelebi eşliğinde sûfî düşüncede Mevlîd, miraç ve istikâmeti

⁴ Çınar, *Yedi Sufi’den Çağrı*, 43.

⁵ Çınar, *Yedi Sufi’den Çağrı*, 66.

ele alır. Burada ikbal'den fikirlere de yer verilmektedir. Eserin beşinci bölümünde, İbnü'l-Arabî'de vücûd metafiziğine değinilmektedir ki, özetle Allah ve insan arasındaki ilişkiyi sadece akıl değil, eylem ve tecrübe tesis eder. İnsanın Allah'a katılması düşünce, eylem ve tecrübe sayesinde⁶ derken yazar, bu katılımın açılımını enfes bir şekilde yapmaktadır. Altıncı bölümde İmam Gazzâlî'nin çağrısı yer almaktadır ki, Gazzâlî'nin amel ve ilim anlayışı başlığında dünya ve âhiret dengesini kuramadığını, kutsal profan ayırımına gittiği tercihini de ahiretten yana yaptığını ifade ederken, onun düşüncesinin gizli ana arterlerinden birinin Yeni Platoncu öğreti olduğu için önerilerinin huzur vermeyen melez formüller olduğunu söyler.⁷ Yine, Gazzâlî'nin tefekkürle sezgiyi birbirinden adamakıllı ayırması da vecdî tecrübeyi açıklamada da onu yetersiz bırakmıştır. Burada son bölümde "Bugünden Geçmişe/Derkenar" başlığı çerçevesinde Yûsuf Has Hâcib'in çağrısı yer almaktadır ki yazara göre Kutadgu Bilig, geçmişe referansla geleceği kurma çabasıdır. Sonuç olarak tanıtımını yaptığımız eserin, bugünün dünyasında sûfî mantığı anlama noktasında önemli bir başucu kitabı olduğunu söylemek, kesinlikle bir mübalağa olmayacaktır.

⁶ Çınar, *Yedi Sufî'den Çağrı*, 158.

⁷ Çınar, *Yedi Sufî'den Çağrı*, 179.

Kaynakça | References | مصدر

Çınar, Aliye. *Yedi Sufi’den Çağrı*. İstanbul: Köprü Yayınları, 2019.